

СТАНОВИЩЕ
от д-р Христо Йорданов Паунов –
доцент в Юридическия факултет на
Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“

за материалите, представени за участие в конкурс
за заемане на академичната длъжност „доцент“
в Юридическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“
по област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки,
професионално направление 3.6. Право
(Конституционно право)

В конкурса за „доцент“, за нуждите на Юридическия факултет, обявен в Държавен вестник, бр. 57 от 26.06.2020 г., като единствен кандидат участва Радослава Димитрова Янкулова.

1. Общо описание на процедурата

Със заповед № Р33-4173/26.08.2020 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определен за член на научното жури на конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ в ПУ по област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6. Право (Конституционно право), обявен за нуждите на Юридическия факултет.

За участие в обявения конкурс е подал документи единствен кандидат: гл. ас. д-р Радослава Димитрова Янкулова от Юридическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“.

Представеният от гл. ас. д-р Радослава Димитрова Янкулова комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Правилника развитие на академичния състав в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. На своето първо заседание, научното жури реши, че гл. ас. д-р Радослава Димитрова Янкулова покрива минималните изисквани точки по групи показатели, уредени в ППЗРАСРБ и въз основа на това се допуска до участие в конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент“ по професионално направление 3.6. Право (Конституционно право).

2. Кратки данни за кандидата

Радослава Димитрова Янкулова е родена на 19.11.1986 г. в гр. Пловдив. Висше образование със специалност „Право“ е завършил през 2010 г. в Юридическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“.

Радослава Янкулова е била докторант в Института за държавата и правото при Българската академия на науките. Придобила е ОНС „доктор по право“ през 2014 г., като през същата година постъпва на работа като главен асистент в ЮФ на ПУ „Паисий Хилендарски“. От 2018 г. Радослава Янкулова работи като старши правен експерт в Конституционния съд на Република България.

Радослава Янкулова е член редакционната колегия на специализираното юридическо онлайн списание *Studia Iuris* на Юридическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Видно от представената биография, преподавателската и научната дейност на гл. ас. д-р Радослава Янкулова е в областта Конституционното право. Тя е специализирала в чужбина в Швейцария, Великобритания, Австрия и Федерална република Германия. Кандидатът има богат опит в преподавателската дейност, което е предпоставка и гаранция за доброто качество на практическите и теоретичните занятия със студентите.

3. Обща характеристика на хабилитационния труд на кандидата

Хабилитационният труд, който д-р Радослава Янкулова е представил за участие в конкурса, е със заглавие „Конституционното правосъдие и защитата на основните права“ (София, „Сиела Норма“ АД, 2020 г., ISBN 978-954-28-3195-2). По своя обем, тематика и с оглед наличието на научен редактор (доц. д-р Константин Пехливанов), трудът съответства на формалните изисквания към научния жанр „монография“, уредени в § 1, т. 10 от допълнителните разпоредби на ЗРАСРБ.

Монографията е посветена на защитата на основните права като водещо направление в дейността на съвременните конституционни съдилища. В монографията подробно са разгледани формите на непряк и пряк достъп на гражданите до конституционно правосъдие. Водещ акцент е поставен върху института на конституционната жалба и нейните проявления в сравнителноправен аспект. Авторът очертава параметрите на бъдещо въвеждане на конституционна жалба в правната система на Република България.

В Глава първа на монографията е озаглавена „Защита на основните права“. Тя проследява историческите етапи на възникване и развитие на основните права и осъзнаването на необходимостта от съществуването на надеждни механизми за защита на основните права.

Авторът обосновава тезата, че закрепването на надеждни механизми за защита на правата е носеща греда в конструкцията на всяко демократично общество и основен показател за определяне на държавата като правова. В исторически план са описани трите основни модела за защита на правата и свободите на човека и гражданина. Конституционният контрол е представен като инструмент за защита на основните права, като са очертани легитимността на контрола за конституционност и способите за непряк достъп на гражданите до конституционното правосъдие. Обърнато е внимание на защитата на основните права в правното пространство на Европейския съюз.

„Сезиране на Конституционния съд от гражданите“ е наименованието на Глава втора на монографията. В нея авторът очертава въпроса как гражданите като носители на права и свободи да достигнат до Конституционния съд, за да възстановят правната справедливост в своята лична сфера. Посочени са двете възможности, които сравнителното конституционно право предлага:

- на непряк достъп – в този случай прекият достъп до Конституционния съд остава резервиран за органите по високите етажи на публичната власт, а гражданите могат да го сезират опосредено.

- на пряк достъп – при този модел гражданите разполагат с правото да подадат конституционна жалба, като силно средство за защита на основните права и свободи посредством института на конституционно правосъдие.

Д-р Радослава Янкулова посочва различните критерии за класификация на видовете конституционна жалба, като показва и съотношенията и разграниченията между тях. Тя обобщава основните характеристики на институт на конституционната жалба.

В тази глава на монографията също така са разгледани моделите на конституционна жалба в Германия, Австрия и Испания, които са водещи и следвани при въвеждането на института в други страни. Обект на анализ са и механизмите за пряк достъп на гражданите до конституционно правосъдие в Чехия, Полша и Хърватска.

В Глава трета на монографията, озаглавена „Защита на основните права в конституционното правосъдие на Република България“ се проследява процесът на защита на основни права чрез наличните правомощия на българския Конституционен съд. Анализират се тълкувателното правомощие на българската конституционна юрисдикция, абстрактният контрол за конституционност на законите, конкретният (инцидентен) контрол за конституционност, както и произнасянето на Конституционния съд за съответствието на сключените от Република България международни договори с Конституцията преди ратификацията им, както и за съответствие на законите с общопризнатите норми на международното право и с международните договори, по които България е страна.

В тази глава на монографията са представени и основните съображения „за“ и „против“ въвеждането на конституционна жалба в правния ред на Република България. Авторът прави обобщението, че общото между водещите доктринални „опасения“, свързани с инкорпорирането на института на конституционна жалба у нас е, че те са преодолими. Посочени са редица предложения *de lege ferenda* във връзка с института на конституционната жалба.

Правя извода, че представената монография е съобразена с предназначението си очертае ролята на конституционното правосъдие в областта на защитата на основните права – в този смисъл хабилитационният труд на д-р Радослава Янкулова съдържа редица научни и научноприложни постижения. Разработките на отделните глави се характеризират с многостранност, задълбочени изложения и анализи и научна добросъвестност. Пълнотата и широката рамка, в която проблемите са изследвани, представлява принос в конституционноправната наука и благоприятна познавателна среда за читателите. Съдържащите се в труда изводи и препоръки, направени от автора, представляват принос в науката с голяма степен на познавателност. Хабилитационният труд се отличава с добър правен език; написан е стегнато и с ерудиция; съдържанието на отделните глави свидетелства за задълбочени знания, научно и правно мислене, способност у автора да анализира изследвания предмет и да синтезира изводи и препоръки с вникване и анализ на научните проблеми. Хабилитационният труд на д-р Радослава Янкулова представлява научно изследване на фундаментен за конституционното право въпрос; изследването е на широка основа, направено е с вещина и ерудиция.

4. Други публикации на кандидата във връзка с конкурса

Освен с хабилюционния труд „Конституционното правосъдие и защитата на основните права“, д-р Радослава Янкулова участва в конкурса и с няколко публикации, които са поместени в периодични правни списания и сборници, а именно: **„Перспективи пред конституционното правосъдие като инструмент за опазване и защита на Конституцията“** - Studia Iuris, Брой 1/2014 г., ISSN 2367-5314; **„Конституционната жалба като средство за защита на религиозните свободи пред Федералния Конституционен съд на Германия“** - В: Актуални аспекти на религиозната толерантност в България, ЕкоПринт, 2014 г., ISBN 978-619-7109-04-7; **„Хоризонтално действие на основните права в светлината на брачния договор - немският опит“** - В: Семейните отношения в променящия се свят, София, Сиби, 2014 г., ISBN 978-954-730-889-3; **„Правата на децата и мястото им в българския конституционен модел“** - Правна мисъл, кн. № 2/2015 г., ISSN 1310-7348; **„Защита на основните права чрез конституционното правосъдие в Република България 800 години след Магна Харта“** - Studia Iuris, Брой 2/2015 г., ISSN 2367-5314; **„Избирателни права и за хората с интелектуални увреждания и психично-здравни проблеми?“** - Правна мисъл, кн. № 3/2016 г., ISSN 1310-7348; **„Запрещението в практиката на европейските конституционни съдилища“** - Правна мисъл, кн. № 3/2017 г., ISSN 1310-7348; **„Референдумът като обект на конституционен контрол“** - В: Правото – традиции и перспективи, София, Сиела, 2018 г., ISBN 978-954-28-2625-5; **„За непрекия достъп на гражданите до конституционно правосъдие“** - Studia Iuris, Брой 2/2018 г., ISSN 2367-5314; **„Избирателни права за лица с интелектуални затруднения и психично-здравни проблеми – международни стандарти“** - Правна мисъл, кн. № 2/2019 г., ISSN 1310-7348; **„Конституционното правосъдие и защитата на основните права“** – В: Научни четения, посветени на 140-годишнината от приемането на Търновската конституция, София, Сиела, 2019 г., ISBN 978-954-28-3043-6.

В горепосочените публикации се разработват въпроси и правни конструкции по основни теми на конституционното право, конституционното правосъдие, правата на човека. Като обща характеристика на публикациите на д-р Радослава Янкулова, предоставени за участие в конкурса, отбелязвам че преди разработваните теми са фундаментни за същността на държавата и правото.

Изследвани са задълбочено, многостранно, с познаване освен традициите на българското законодателство теорията, също и практиката на други страни, с характерната за автора научна прецизност и изчерпателност. Разпространяват знания и култура.

5. Критични бележки и препоръки

В хабилитационния труд на д-р Радослава Янкулова „Конституционното правосъдие и защитата на основните права“ липсват Увод или Въведение, като и Заключение, което буди известно недоумение, предвид класическото разбиране, че подобен вид литература следва да съдържа въвеждащи думи и обобщаващ заключителен анализ. Наличието им би било особено полезно за читатели, които не са подробно запознати с изследваната проблематика.

Относно изводите, направени в монографията, може да се посочи, че някои от тях са добре аргументирани, но при други би могла да се добави и повече правна аргументация.

Като критична бележка може да се посочи, че макар авторът в края на труда си да е изброил значително количество извори и наситена по своето съдържание библиография, накрая в посочената литература липсва обобщаващо посочване на практиката на Конституционния съд на Република България, която е цитирана в основния текст на монографията, както и под линия.

Една бележка от техническо естество - някои от бележките под линия не са оформени според стандартите за библиографско цитиране.

Посочените критични бележки и препоръки не могат да променят извода, че кандидатът гл. ас. д-р Радослава Димитрова Янкулова притежава достатъчни научни и преподавателски качества за придобиване на академичната длъжност „Доцент“.

6. Заключение

Документите и материалите, представени от гл. ас. д-р Радослава Димитрова Янкулова отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника за развитие на академичния състав на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Кандидатът в конкурса е представил достатъчен брой научни трудове, публикувани след материалите, използвани при защитата на ОНС „доктор“. В работите на кандидата има научни и приложни приноси, които са получили признание, като представителна част от тях са публикувани в списания, научни сборници и самостоятелни издания.

Теоретичните разработки на д-р Радослава Янкулова имат практическа приложимост, като част от тях са пряко ориентирани към учебната работа. Научната и преподавателската квалификация на гл. ас. д-р Радослава Янкулова е несъмнена. Постигнатите от нея резултати в учебната и научно-изследователската дейност, съответстват на нормативните изисквания.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни, научно-приложни и приложни приноси, намирам за основателно да дам своята положителна оценка и да препоръчам на Научното жури да изготви доклад-предложение до Факултетния съвет на Юридическия факултет за избор на гл. ас. д-р Радослава Димитрова Янкулова на академичната длъжност „доцент“ в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ по професионално направление 3.6. Право (Конституционно право).

Изготвил становището:

(доц. д-р Христо Паунов)

17 септември 2020 г.